

Seminář: 1915 - válkou vyděšení

17.9.2025 - | Vojenský historický ústav Praha

Příspěvky letošního semináře se věnují různým fasetám reality válečného roku 1915, od popisu úsilí municipální správy v Rakousko-Uhersku zvládnout mnohostranné problémy, přinesené válkou přes různé přístupy k selhávání nedostatečně vycvičeného mužstva na frontě až k aktivitám krajských kolonií v zemích Dohody a prvních vojenských jednotek čs. odboje.

Seminář se koná 1. října 2025 od 14:00 do 18:00 v budově Armádního muzea na Žižkově v konferenční místnosti č. 504.

doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D. (Ústav historických věd, Univerzita Pardubice)

Město ve víru války: Olomouc v roce 1915

Rok 1915 představoval pro olomouckou městskou komunitu řadu výzev, přičemž řada z nich odrážela širší procesy hýbající celou habsburskou monarchií a z města tak činí svého druhu ideální mikrokosmos jejího válečného úsilí. Záplava uprchlíků přivedla město v polovině roku téměř na pokraj zhroucení v řadě oblastí života, zatímco zavedení přidělové ekonomiky vedlo k přenesení vnitřních konfliktů válčící společnosti na trhy a do ulic. Ty však zároveň opanovaly veřejné performance loajality a podpory válečnému úsilí, jež se ze spontánního podoby právě během roku 1915 vyvinuly v promyšlené veřejné rituály. Ani ty však nedokázaly zakrýt skutečnost, že válka, zhmotněná v trvajících odvodech a nepřetržité vojenské přítomnosti a v roce 1915 také fyzicky blíže než kdy předtím či potom, stále více tížila jak městskou správu, tak i obyvatelstvo, jež začalo projevovat první známky únavy a nespokojenosti.

Mgr. Tomáš Kykal (Vojenský historický ústav Praha)

Na koho padá vina za selhání v boji?

V roce 1915 se několik rakousko-uherských útvarů dopustilo na frontě spektakulárních bojových selhání. Příklady dvou pražských pluků - osmých zeměbranců u Sukova a „Osmadvacátníků“ u Stebnickéj Huty - ukazují rozdílné přístupy vojenských autorit k nápravě a názorně ilustrují zvrát ve vnímání příčin a viníků. Co rozhodovalo o tom, že první selhání bylo zapomenuto a z druhého se vyvinula kauza přesahující nejen hranice vojenského prostředí, ale dokonce i hranice mocnářství? Příspěvek nabídne zamyšlení jak nad jednotlivými faktory, jež ovlivnily bojové výkony těchto útvarů, tak i nad způsobem, jakým se nadřízená velitelství dozvídala o dění a aktuální situaci na frontě a jak tyto informace vyhodnocovala.

Mgr. Petr Matějček (Vojenský historický ústav Praha)

Statistický rozbor dobrovolníků z roty Nazdar

Příspěvek si klade za cíl poskytnout základní statistické údaje o českých dobrovolnících sloužících v letech 1914-1915 v řadách francouzské armády. Pozornost bude věnována především těm, kteří byli koncentrováni do 2. pochodového pluku 1. cizineckého pluku cizinecké legie, kde většina z nich utvořila první rotu praporu C, tzv. rotu Nazdar, jež byla 9. května 1915 zasazena do bitvy u Arrasu. Údaje shromážděné na základě archivního výzkumu i moderní literatury za použití digitálních biografických materiálů zveřejněných v poslední době mohou být základem dalších prosopografických výzkumů na dané téma.

PhDr. Daniela Brádlarová, Ph.D. (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.)

1915 a formování čs. protihabsburského odboje v Rusku - Jak ty chlapce užíváme a vyzbrojíme?

Příspěvek se zaměří na rok 1915 z pohledu finančníků a hospodářů čs. vojska v Rusku. Akcentovány budou aktivity Svazu čs. vojska v Rusku, krajanských spolků a v neposlední řadě Františka Šípa, který hrál od počátku zásadní roli ve finančním zabezpečení čs. vojska v Rusku. Nastíněn bude též počínající názorový posun od „rusofilských“ ideových východisek směrem k republikánskému „prozápádnímu“ řešení české otázky v kontextu vztahů s Českou národní radou v Paříži a vlastí.

Mgr. Tomáš Jakl (Vojenský historický ústav Praha)

František hrabě Lützow

Syn rakouského vyslance Franze Lützowa a britské šlechtičny Henriette Seymourové František hrabě Lützow je neprávem opomíjenou postavou prvního československého odboje a českých dějin konce devatenáctého a počátku dvacátého století. Roku 1884 se usídlil s manželkou na panství Žampach. Seznámil se poté s českými dějinami a od roku 1896 začal na toto téma v Londýně publikovat v anglickém jazyce. Stejně jako Ernest Denis ve Francii a frankofonních zemích, působil František hrabě Lützow jako neoficiální vyslanec českého národa a české kultury v anglofonních zemích. Připravil tím půdu pro úspěšné působení čs. krajanské kolonie v Londýně za první světové války a přes prostředníky podpořil čs. odboj i finančně. Zemřel ve Švýcarsku na počátku roku 1916. Jeho pohřeb ve Vamberku proběhl pod dohledem rakouských úřadů a s vyloučením veřejnosti.

Zájemce o účast prosíme o registraci na e-mailu: rezervaceakce@vhu.cz. Počet míst je omezený.

<https://www.vhu.cz/seminar-1915-valkou-vydeseni>